

Književnost.

Slovenska književnost.

Popevčice milemu narodu. Anton Hribar Korinjski. V Celji 1898. Tiskal Dragotin Hribar. 16°. Str. 208. Cena 1 gld. — Nalašč se nismo oglašili med prvimi ocenjevalci te lepe knjižice. Saj je pesnik Anton Hribar v tako ozki zvezi z našim listom, da skoro moremo reči: Ocenjujoč Hribarja ocenjuje „Dom in svet“ samega sebe. Vendar presrčni sprejem, s katerim je počastilo občinstvo te pesniške proizvode, nas vspodbuja, da izrečemo tudi mi svoje misli o teh pesmih, tem odkritosrčneje, čim bolj se zavedamo, da govorimo prijateljem in znancem — občinstvu in pesniku.

Pesnik podaja tu le del svojih pesmij, večje pesmotvore je za sedaj odložil: upamo, da jih sčasoma zbere v podobnih izdajah. Kar imamo sedaj pred seboj, so pesmi: lirske, balade, romance in junaške. Tako jih je razdelil pesnik sam, dasi ta razdelitev v pesmih samih ni prav utemeljena. Hribarjeva pesniška individualnost je jednotna, izvirna in prešinja vsako njegovo pesem, tako da se pri njem lirika, epika in didaktika strinjajo v neki skupni, samo njemu lastni pesniški tvorbi, katera sloni na poljudnem pripovedovanju. Bistvo njegove poezije je narodna epika. Na tem polju se giblje najprosteje, tu mu teče beseda najglaje, in čim bolj se oddaljuje od tega prirodnega mu predmeta, tem negotovnejši in plitvejši je. Hribar ni pesnik refleksije: pri njem je vse konkretno. Ne lire! „Gusle in tamburo“ naj bi bil knjigovez v zlatih obrisih pritisnil na čelo Hribarjevih popevčicam!

Očitala se je našemu pesniku že gostobesednost. Da, Hribar je gostobeseden, ker je epik. Nobena pesniška oblika ni modernemu duhu, kateri je zavel zadnji čas v poeziji, tako nasprotna, kakor epika. To je pač naravno. Epika je objektivna, simbolizem pa je subjektiven; epika mirno, polagoma razvija dogodke, dekadentni simbolist pa pozna samo svoje temne, nejasne afekte; epik mora biti jasen in prozoren, njegove črte morajo biti razločne, kakor obrisi mest in rek ob poldnevem solncu, moderni pa gleda v megli, diha v soparu, sanja v simbolih. Epik si ne ustvarja novega sveta, ampak iz ljudstva zajema osebe in jih obdaja ali z bajeslovnim ali z legendarnim ali z junaškim sojem, dekadent pa ima sam v sebi neki kaotični mikrokosmos, v katerem čuti še nimajo oblike, misli ne luči, volja ne moči.

Ne, z modernimi pesniki Hribar nima nič skupnega. Ta tok je šel mimo njega, kakor megla mimo hrasta na gori; Hribar se ob njem ni nič pokvaril in se od njega ni nič naučil.

Naš pesnik ne meče silhuetnih simbolov na blede stene, ampak zložno se vsede med družino za kmetiško peč, prižge pipo in začne:

Lasje mi vstajajo na glavi,
Tak krut zločin mi zgodba pravi . . .

Ali pa:

Nikar ne misli, da je laž,
Kar pravil mi je kmet Andraž . . .

Ali pa:

Župani modro oče Luka . . .

Ali pa:

Leži, leži gozdnič prostran . . .

Nato se vrsti zgodba za zgodbo o polhu liščku, o sovi povražici, o povodnem možu, o vragovi nevesti, o desetem bratu, o divjih deklicah . . . počasi in široko in razločno, kakor govoré možje ob zimskih večerih v zakurjeni hiši, ko imajo čas. In na koncu kak nauk za ženske ali otroke — tu in tam seveda — ali bravcu preseda, ker ni pri mestnih ljudeh v navadi taka beseda? Naj se zamisli v pesnikov „milieu“, in bo videl, da se mu podá, kakor amen v očenašu . . .

Kot spomini srečne mladosti zdé se čitatelju ti preprosto najivni odmevi prave narodne poezije. Ali so to odmevi? Tako neprisiljeno in odkritosrčno se glasé, kot bi bili neposredno privreli iz naravnega vira tvorne ljudske domišljije, a vendar-le so istiniti blagoglasni odmevi, na umetnem vrtu vzgojene cvetlice, katerim pod milim nebom na rodni trati hladne sape nove dobe ne dadé poganjati. A ljudstvo jih pozdravlja in si jih prisvaja; ne poznamo pesnika, katerega pesmi bi preprosto ljudstvo rajše bralo, nego te. Saj jih umeva, saj se vzbujajo ob teh pesmih v ljudski duši sozvočni glasovi. Pesnik z obrestmi vrača narodu, kar je prejel od njega; izposojena narodna last se v njegovih rokah ni pokvarila, se ni bistveno izpremenila, ampak oblačila, olikala in okrasila. Po pravici pravi sam:

Saj pesmic mojih na ši so glasovi.

Rekli smo, da je Hribar vseskozi konkreten. Njegova poezija ima trden temelj, in ta je dvojen: Naše domače ljudstvo 1. v svojem mišljenju in 2. v svoji zgodovini.

Ljudsko mišljenje in naziranje je v bistvu krščansko, samo v nekaterih izrastkih se oddaljuje od krščanskega naziranja. Mrzli racijonalizem in kruti pesimizem, katera sta postavila neprodarno steno med novejšo pesništvo in krščansko misel, sta tuja ljudstvu. Le v dveh panogah narodno pesništvo rado preskoči meje krščanske pravnosti: namreč v ljubimskih in pivskih pesmih — bolj zaradi slabosti, nego zaradi zlobe.

Hribar se je polastil vesoljnega zaklada, kateri je shranjen v narodnem blagu kakor zlato v lončeni, s pisanimi čarami preprosto okrašeni posodi. Toda pesniška razsodnost in nravna rahločutnost sta izločili pleve in ljuliko od klenega zrnja, in reči smemo, da Hribarjeva pesniška zbirka spada med one redke dragocene knjige, katere smemo dati v roke vsakomur z lahko vestjo.

Narodna epika ni mrzlo pripovedovanje, ampak se ogreva ob religioznih idejah. In tu ni izbirčna, ampak pušča domišljiji prost vzlet. Legendarni in bajeslovni element jo poji in obdaja. In ta zrak diha Hribarjeva poezija. Najrajša se giblje v staroslovanskem bajeslovju, a v pričujoči zbirki se ni izognil grški mitologiji. Pa o tem bomo imeli morda kmalu priliko govoriti obširneje, če gosp. Hribar izdá svoje ostale pesmotvore.

Domača zgodovina mu je podala mnogo hvalnih predmetov. Pet junaških pesmij v tej zbirki mu je navdihnila poleg mnogih drugih. Hribar je najplodovitejši slovenski epik, da, tako odločno in skoro izključno epskega značaja nima nobeden drugi med našimi pesniki. Celó v lirskih pesmih ga premaguje epska narava, da se naslanja na objektivnost, tudi kadar hoče biti subjektiven. Kolika razlika v pesniški koncepciji je med njim in med Medvedom! In vendar sta oba odlična v svoji vrsti.

K tej notranji vsebini najde Hribar vedno svežo, živahno pripovedno snov, katera se mu kar sama razvije v romanco ali v balado. In tudi tu je pristno naroden, pravi Dolenjec v osebah, šegavosti in v jeziku. Njegovi junaki ne blodé po Bagdadu in ne poznajo orientalskih barv in dišav, niso učeni v alegorijah, zlobna strupena ironija realizma in bolehavost dekadentizma jim je tuja. Ali hočeš poznati Hribarjeve junake? Čuj!

Res ga ni dekleta,
Kot je naša Meta . . .
Ni ga korenjaka,
Kot sosedov Jaka . . .

Zdravi, krepki ljudje so njegovi junaki, njih lice je mleko in kri. Njegovi roparji so doma ob Krki in Kolpi; njegovi vitezi gospodarijo po dolenjskih gradovih; njegovi kmetje pa po domače modrujejo in se ženijo, romajo in orjejo, poštenost spoštujejo in včasih koga ubijejo; njegove žene so skrbne pri peči in v hlevu, in dekleta mu predejo in šivajo in pred povodnim možem trepetajo. Vsi so poštene duše, ki se Boga bojé in v strahove verujejo. Za ubijavce in skopuhe, za sleparje in preširna dekleta pa so pogubni prepadi, potresi in smrt, če ne pride celó sam vrag ponje. Da so veliki zgo-

dovinski dogodki na domačih tleh mikali pesnika in se mu kar sami ponujali, da jih pretvori v junaške speve, je pač umevno: Slovenskih knezov izgubljeno žezlo, poraz Japodov, boj pri Vogastogradu in pri Sisku zastopajo v tem zvezku junaške opeve. A Hribar nikakor ni poetični kronist: Krški zmaj med zgodovinskimi pesmimi priča, da se tudi tu zgodovinska istina z bajnimi tvorbami spaja v ono romantično zmes naravnih in nadnaravnih sil in prikaznij, katera je že od nekdaj bila najplodnejše polje pripovedni poeziji.

Bojna tromba in rjojenje zmajev pač odmevata iz mnogih pesmij, a najljubši nam je Hribar, kadar svira na pastirsko piščal:

Trobi, vriščé Miha,
Hrib in dol odmeva . . .

Ščinkovec crčinka . . .

Take so te popevčice. Učene niso, bahati se nečejo, žaliti ne marajo nikogar. Kdor misli, da je poezija anatomija življenja ali fizijologija živčevja, naj jih nikar ne bere, bil bi jim krivičen. Kdor pa ljubi poezijo, kakor godec svoje gosli in vrtnar svoje cvetke, kdor hoče, da se po dnevnem trudu njegov duh ojači in razvedri ob pesmicah, kakor se ti prsi razširijo, če stopiš iz temnega zidovja na zeleno trato ali v vonjavo šumo — ta jih naj bere, in vesel jih bo.

Jezik Hribarjev je čist in gladek. Umetna opipljenost pa nikakor ni pogladila vseh grč prstonarodne govore. Mislimo tu na nekatere krepke domače izraze, kateri se zdé v salonu neolikani, a se pod domačo lipo v zaupnem govoru slišijo nepri-siljeno in dovtipno. Pustil jih je nalašč, zlasti v polnozvočnih rimah; vsebini njegovih popevčic so prikladni in nikdar ne prestopajo meje med poljudnostjo in nedostojnostjo. V pesniški meri pa je spreten, kakor malokateri slovenski pesnik. Kakor šumljajoč vir žene svoje valčke, tako mu vrejo vrste in kitice na dan. A ob tem včasih trpi vsebina. Zlasti pri nekaterih novejših pesmih se nam zdi, da jih je vrgla na papir navada in ne pesniška inspiracija. Upamo tudi, da bo pesnik še napredoval in se vspenjal više, da bodo mlade popevčice dozorele v dovršene umotvore. Mi to v istini upamo, ker Hribarjeva bogata pesniška narava nikakor ni izcrpana, ampak hrani v sebi še veliko tvorno moč. Na pesniku samem je, da jo z ukom pokrepi in z novimi idejami oplodi.

A čemu bi čitateljem kazali prihodnost? Saj imamo Hribarja med sotrudniki; on še peva in „pesni“. Tu v našem listu, dragi čitatelj, ga čitaj in čislaj!

E. L.